

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 216. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358888544/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Ven, at han kun mundligt kan skildre ham Weimars Sæder. Naar blot det, at man løb paa Skøjter, var Weimars ærbare Filistre en Skandale, kan man ikke undres over den gamle Wielands arrige Udbrud, at det kun syntes at gælde om «at brutalisere den bestialske Natur.» Saa var det, at den blide og fine Kokette, Fru v. Stein, ti Aar i Træk blev Goethes Muse, Originalen til *Leonore* og *Ifigenia*. Og stor blev Forargelsen, da Goethe i sit Hus optog Christiane Vulpius, den unge Pige, til hvis Nærhed han trængte, og der trods sine Mangler aldrig forbitrede ham Livet ved at stille Fordringer til ham, og levede atten Aar med hende, inden han kirkeligt stadfæstede sin Forbindelse.

Hvad Tyskerne kalder Lidenskabens *Freigeisterei*, deus Frihedsfølelse og Oprørsdrift havde været Udgangspunktet i Goethes som i Schillers Ungdomsdigtninge. De bæres af en og samme Grundstemning: Trods. De er revolutionære Udbrud og revolutionære Forsøg. Goethes *Die Geschwister* tumler med Elskov mellem Søkende. Hans *Stella* ender i sin oprindelige Form som Forsvar for Dobbelt-Ægteskab, og paa samme Vis skildrer Jean Paul i *Siebenkäs* Tvegifte som en Sag, Geniet har Lov til at begaa, naar det føler sig trykket af den først indgaaede Forpligtelse. *Götz* er den geniale Enkeltes tragiske Undergang i Kamp mod en slap og fordærvet Tidsalder. Schillers *Die Räuber* med sin Vignet *Mod Tyrannerne* og sit Motto af Hippokrates «Hvad Lægemidler ikke helbreder, det helbreder Jernet, hvad Jernet ikke helbreder, det helbreder Ilden» er en Krigserklæring mod Samfundet. Karl Moor er den højhjertede Idealist, der i *Kastrat-Aarhundredet* nødvendigvis maa gaa til Grunde som Forbryder. Schillers «Røvere» er ikke Stimænd, men Oprørere. De vil ikke plyndre men straffe; de udskiller sig fra Samfundet for at hævn sig paa det for begaaet Uret. Endnu mere personligt udtalt er Schillers Trods i de Digte fra hans første Tidsrum, som han skrev under Indtryk af sin Forbindelse med Fru von Kalb. De er omarbejdede og aldeles forvanskede i den gængse Udgave. Man maa søge dem i en af de store historisk-kritiske Udgaver. I det Digt, som senere fik Titlen *Der Kampf*, men som oprindeligt bar Overskriften *Freigeisterei der Leidenschaft* hedder det:

Woher dies Zittern, dies unnenbare Entsetzen,
Wenn mich dein liebevoller Arm umschlang?
Weil Dich ein Eid, den auch nur Wallungen verletzen,
In fremde Fesseln zwang?